

Rigas opera - Latvias stolthet

Lei av opera og operadebatt og politisk sirkus i Stortinget? Får vi likevel be om «størst möjlig tystnad», slik sirkusdirektører skal uttrykke seg, for å høre om en annen opera, om en annen debatt, om en annen kultur, i et annet land.

Operaen heter Latvias Nacionala Opera, Latvias nasjonale opera. Den ligger i Riga og har holdt til i sin imponerende, neoklassiske bygning i sentrum av byen siden 1863. I disse dager er et kjempeløft over. Operabygget, som latvierne med stolthet kaller «Det hvite hus» er ferdig restaurert for rundt 400 millioner kroner. Og til tross for at dette er et kjempeløft for en ny, liten og fattig nasjon med sosiale oppgaver som får våre helsekøer til å virke små, har alle løftet enige i flokk.

Opera skal Latvia ha, og opera vil Latvia ha, og latvierne er stolte over at de har denne kulturinstitusjonen. Selvsagt har det vært en viss mumling om å bruke så mye penger, men mumlingen er overdøvet totalt i et land der kulturen har båret nasjonen gjennom tiders sorger og savn.

Operahuset var nedslitt, og ble stengt i 1991, samme år som Latvia igjen fikk sin selvstendighet etter å ha vært innlemmet i Sovjetunionen siden 1940. Noe av det første latvierne bestemte seg for, var å sette huset i stand, slik at de fremragende utøvende kunstnere i ballett og i opera skulle ha omgivelser som sto i stil med det de presterte. Innsamlinger fra latviere i eksil, fra latviere i Latvia og fra statlige budsjetter, har bidratt til å finansiere huset.

Musikkensentrum

Tradisjonene tas vare på, Riga er igjen på kartet slik byen har vært i tidligere tider. Før operabygget ble reist, var byen et musikkensentrum. Richard Wagner virket i byen i to år, fra 1837 til 1839, hans opera «Rienzi» ble til i Riga-tiden. Men Wagner var ikke like begavet økonomisk som musikalsk, kom i stor gjeld og flyktet fra byen. Det ble en dramatisk reise, skipet kom i havsnød og måtte søke nødhavn på Borøya ved Tvedestrand.

Wagners maritime opplevelser ga ham inspirasjon til operaen «Den flyvende hollender». Slik sett har også Norge bidratt til den internasjonale operalitteratur, i likhet med det Riga og

Latvia har gjort. Men der slutter all velvillig og for oss gunstig, sammenligning mellom to land og deres operatradisjoner.

Kultur, både folkelig og «finnkultur» er en integrert del av latvisk samfunnsliv. Det er ingen motsetninger mellom disse feltene i et land som var med på «den syngende revolusjon» i 1990-1991 sammen med de to andre baltiske stater Litauen og Estland. Kultur er også politikk, og en viktig byggestein i den nasjonsbyggingen som foregår i ettersovjetisk tid.

Manifest

Den latviske regjering har vedtatt et eget kulturpolitisk manifest. Det begynner som følger: «I en bredere forstand er ikke kulturen en separat del av livet, den omfavner alt som mennesket har skapt og fortsatt skaper, deriblant det selv og samfunnet.»

Tenk om norske stortingspolitikere med tunnelsyn hadde lest dette - for ikke å snakke om - forstått dette.

Latvierne har forstått det. Og som sagt: det settes ikke kunstig skille mellom folkelig og fin. I et land som har rundt en million (!) folkesanger, de kalles dainas, står folkekulturen sterkt. De baltiske sangfestivalene var i sovjetisk tid samlingsplasser og en viktig del av den kulturelle identitet i de baltiske land.

Ligger i blodet

For noen få dager siden åpnet den 2. verdensutstilling av latvisk kunst i Riga, en utstilling av moderne kunst som skal vare i to måneder i gallerier som er innredet i vakre, nyoppussede bygninger i Gamlebyen. Byen skal på sin 800-årsdag i 2001 være Europas kulturhovedstad. Men det er ikke bare derfor Riga satser på kulturen. Det ligger i latviernes blod.

De nevner med stolthet sine helter, som ikke har erobret verden med sverd i hånd, men med sitt talent.

Mariss Jansons, (nærmer introduksjon overflødig), mesterfiolinisten Gidon Kremer, ballettmestrene Mariss Liepa, Aleksandr Godunov og Mikhail Barysnikov. De kommer alle fra Riga.

Mesterregissøren Sergej Eisenstein (han med «Pan-serkrysseren Potemkin», «Aleksandr Nevskij» og «Ivan den grusomme») er født i Riga. Men hvor mange vet at hans far var en kjent arkitekt, og har satt sitt preg på Rigas jugendbebyggelse? Hans mest utrolige hus er tatt godt vare på.

Et lite sitat til fra det kulturpolitiske manifest:

- Målet for den latviske stats kulturpolitikk er å skape en personlighet som er fri, kreativ, åndelig beriket, human og selvsikker i en nasjonal, demokratisk stat med et kultivert samfunn.

Til det hører også en nasjonal opera.

Kjell Dragnes
kommentar